

VOJNOSTRATEGIJSKE KONCEPCIJE SUSEDNIH ZEMALJA I NJIHOVE ORUŽANE SNAGE (Italija i Grčka)

Vojnostrategijske koncepcije susednih zemalja,¹ tj. njihova gledišta na probleme savremenog rata i razvijanje sistema vojne organizacije uslovljene su, pored geostrategijskog položaja i drugih već poznatih faktora, njihovom političkom orijentacijom, odnosno pripadnošću ovoj ili onoj vojno-političkoj organizaciji. Činjenica je da se na području južne Evrope, posebno na Balkanskom poluostrvu, sukobljavaju tri vodeće vojnostrategijske koncepcije u današnjem svetu — „koaliciona strategija” NATO-a; „koaliciona vojna doktrina” Varšavskog ugovora i koncept opštenarodne odbrane.

Kada se govori o vojnostrategijskim koncepcijama blokova, obično se misli na strategijske koncepcije supersila koje se nalaze na čelu tih blokovskih grupacija. Koncepcije NATO-a razrađuju se i usavršavaju pod uticajem i dominacijom strategije SAD, a Varšavskog ugovora pod uticajem vojne doktrine Sovjetskog Saveza. Njihova doktrinarna gledišta polaze od različitih društveno-ekonomskih sistema i uslova, ali se, kada je u pitanju izgrađivanje savremene doktrine, kod njih mogu zapaziti i neke dodirne tačke. Oba vojna bloka ulažu maksimalne napore na modernizovanju oružanih snaga, njihovom držanju na najvišem stepenu borbene gotovosti i stalnom usavršavanju za izvođenje pretežno ofanzivnih operacija. Narasle oružane snage i sredstva za masovno uništavanje dveju supersila postali su realan faktor eventualnog totalnog uništenja njihovih samih stvaralaca i radi toga je njihova zajednička težnja da po svaku cenu izbegnu međusobnu konfrontaciju. Kada se radi o drugim zemljama i narodima, tada one dopuštaju izbijanje kriza, sukoba, pa i lokalnih ratova, ali uvek vode računa da se ne poremeti granica vitalnih interesa neke od njih dveju.

Dve supersile, praktično, utiču na vojnu politiku, koncepciju razvoja, operativnog grupisanja i načela upotrebe oružanih snaga zemalja članica njihovih blokova. Nacionalne vojne doktrine i strategije zemalja

¹ Radi upoznavanja čitalaca sa nekim osnovnim postavkama, vojnostrategijskim koncepcijama i karakteristikama oružanih snaga susednih zemalja, „Vojno delo” će u naredna dva—tri broja objaviti sažete materijale o njima — na osnovu zvanične vojne literature.

članica NATO-a i Varšavskog ugovora izgubile su, u većoj ili manjoj meri, svoju samostalnost i osobenosti i često nisu u skladu sa nacionalnim mogućnostima, interesima i potrebama. One su uslovljene „zajedničkim” društveno-političkim, a u tom okviru, i vojnim interesima i ciljevima blokovskih grupacija, iako se u poslednje vreme pojavljuju izvesni otpori hegemoniji supersila i na jednoj i na drugoj strani.

U razvoju oružanih snaga susednih zemalja članica NATO-a, odnosno Varšavskog ugovora, postoje i neke zajedničke karakteristike. Pre svega, kopnena vojska u svim zemljama je najjači i najbrojniji vid oružanih snaga; ove zemlje ne raspolazu nuklearnim oružjem iako imaju, mada u ograničenom broju, sredstva za njihovu upotrebu ili prenošenje (lovačko-bombardersku avijaciju i rakete taktičko-operativne namene); one su zavisne od uvoza teškog naoružanja i opreme — izuzev, donekle, Italije i Rumunije. Italija ima moćnu vojnu industriju sposobnu da oružanim snagama obezbedi najsavremenija klasična borbena sredstva; isto tako, nedavno je CKKP Rumunije doneo odluku da se učine maksimalni naponi u proizvodnji konvencionalnog naoružanja i opreme i do sada su u tom pogledu postignuti zapaženi rezultati.

Strategijske koncepcije Austrije i Albanije razvijale su se u skladu sa njihovom političkom orijentacijom.

U članu 1. austrijskog Ustava stoji: „Da bi u budućnosti održala svoju nezavisnost i integritet teritorije, Austrija proklamuje dobrovoljno i zauvek svoju neutralnost, koju će braniti svim sredstvima. Da bi osigurala postizanje tog cilja, Austrija neće pristupiti nijednom vojnom savezu niti dozvoliti drugim državama da instaliraju vojne baze na njenoj teritoriji”.

Posle jednostranog istupanja iz Varšavskog ugovora, Albanija je otpočela da izgrađuje sopstvenu koncepciju, prilagođenu nacionalnim potrebama i mogućnostima zemlje. Suština te koncepcije sastoji se u totalnoj pripremi zemlje za vođenje odbrambenog rata protiv napadača — bez obzira sa koje strane dolazio. Imajući u vidu osetljivost svog geostrategijskog položaja, kao i svoj međunarodni položaj i rešenost da se suprotstavi eventualnom napadaču, odbrambena koncepcija Albanije u osnovi polazi od oslonca na sopstvene snage.

ITALIJA

U odnosu na celokupni odbrambeni ili ofanzivni sistem NATO-a, Italija zauzima veoma važan strategijski položaj na južnoevropskom vojištu. Ona je prirodna veza između centralne Evrope, Sredozemlja i Balkana; od severne Afrike udaljena je svega 145 km, dok se na jugoistoku (u Otrantskim vratima) približava Balkanskom poluostrvu (obali Albanije) na svega 75 km.

Apeninsko poluostrvo sa Sicilijom duboko zalazi u Sredozemno more, razdvaja ga na dva dela i predstavlja ključ za kontrolu pomorskog saobraćaja na njemu.

Severna Italija, sa planinskim masivom Alpa, pruža solidno obezbeđenje desnom krilu snaga NATO-a na centralnoevropskom vojištu, a ujedno može da posluži i kao placdarm za ofanzivna dejstva u pravcu

Podunavlja i dalje prema Istoku. Treba naglasiti da bi se gubitkom italijanskog prostora front NATO-a razdvojio, da bi se presekle osnovne linije snabdevanja u Sredozemlju i da bi njegovo južno krilo bilo potpuno izolovano.

Pored važnog geostrategijskog položaja, koji Italija zauzima na prostoru severnoevropskog vojišta NATO-a, ona raspolaže i snažnim ljudskim faktorom (53,000.000 stanovnika), jakom ekonomskom bazom i savremenim oružanim snagama.

Vojna doktrina Italije, njena gledišta na probleme savremenog rata i razvijanje celokupnog sistema vojne organizacije uslovljena su njenom političkom orijentacijom, odnosno pripadnošću NATO-u. Pristupanjem NATO-u Italija je preuzela sve obaveze koje proističu iz članstva u tom paktu. Ona je, uglavnom, usvojila doktrinarna gledišta i najnoviju strategijsku koncepciju NATO-a, poznatu pod nazivom „strategija elastičnog reagovanja”. U skladu s tim, Italija je razvila i opremila odgovarajuće oružane snage, izgradila veoma raznovrstan sistem infrastrukture i, u okviru strategijske koncepcije NATO-a, razradila svoju varijantu poznatu pod nazivom „odbrana unapred” (d i f e r s a i n a v a n t i).

Prema zvaničnim doktrinarnim gledištima, eventualni rat može biti: o p š t i n u k l e a r n i, u kome bi zaraćene strane upotrebljavale sve raspoložive snage i sredstva; o g r a n i č e n i, koji bi se vodio klasičnim snagama i sredstvima i na relativno ograničenom prostoru; l o k a l n i, između dve i više država u kome bi se upotrebljavale klasične snage i sredstva, i g r a đ a n s k i, koji bi se vodio između snaga režima i onih koje pokušavaju da taj režim obore.

U skladu sa takvim gledištima o vrstama eventualnih ratova u kojima bi se mogla naći Italija, vojno rukovodstvo priprema OS, i izgrađuje načela njihove upotrebe, koje bi bile efikasne u svakoj vrsti rata. S tim u vezi, postoje dva osnovna vida borbenih dejstava — n a p a d i o d b r a n a.

Osnovna obeležja n a p a d a čine vatrena moć i udar, elastičnost borbenog poretka i vatrene podrške, kao i brzina prodiranja u dubinu protivnikove odbrane. Smatra se da je uslov za uspešno izvođenje napada povoljan odnos snaga kojim treba da se obezbedi početna nadmoćnost i pothranjivanje napada, bez obzira na gubitke.

Tempo nastupanja jedinica uslovljen je mnogim činiocima i kreće se (prema nekim normama koje su na snazi u NATO-u) od 10 do 30 km dnevno, pa i više.

Dejstvima na brdskom i planinskom zemljištu poklanja se velika pažnja, pri čemu se ističe da na takva dejstva neće bitno uticati upotreba nuklearnih borbenih sredstava.

Odbrana može biti o d s u d n a (doslovno usidrena) i p o k r e t n a.

O d s u d n u o d b r a n u karakteriše dubok sistem objekata stalne i poljske fortifikacije, kombinovan sa aktivnim dejstvima. Ta vrsta odbrane primenjuje se prvenstveno na brdskom i planinskom zemljištu i smatra se da su za njeno izvođenje posebno pogodne pešadijske i oklopne jedinice.

Pokretna odbrana se karakteriše kombinacijom otpora na pojedinim linijama po dubini, sa iznenadnim aktivnim dejstvima i protivnapadima većih razmera. Načelno se za izvođenje ove vrste odbrane angažuju oklopne i mehanizovane jedinice, a ona se organizuje pretežno na zemljištu koje omogućava celishodnu upotrebu savremene tehnike.

Kada to situacija zahteva, a posebno u uslovima upotrebe nuklearnog oružja, predviđa se i kombinacija te dve vrste odbrane na ravnicaštom i manevarskom zemljištu.

NEKE KARAKTERISTIKE ITALIJANSKIH ORUŽANIH SNAGA

Posle završetka drugog svetskog rata, Mirovnim ugovorom od 10. februara 1947, Italiji su bila nametnuta ograničenja u pogledu jačine i naoružanja njenih oružanih snaga. Međutim, ta ograničenja su veoma brzo eliminisana posle njenog pristupanja Severnoatlantskom paktu. Od tada oružane snage Italije su se postepeno razvijale i usavršavale, tako da su krajem 1969. raspolagale sa ukupno 526.000 ljudi, od čega 420.000 u operativnim jedinicama, a 106.000 u jedinicama bezbednosti (karabinijeri, policija). Računa se da Italija ima oko 635.000 obučenih rezervista.

Za izdržavanje operativnih oružanih snaga Italijani su u 1969. utrošili 1,930 miliona dolara ili oko 3% bruto nacionalnog dohotka, odnosno oko 36 dolara po stanovniku. U odnosu na Francusku i SR Nemačku, koje su po broju stanovnika i jačini oružanih snaga približno izjednačene sa Italijom, ona ipak odvaja znatno manji deo nacionalnog dohotka za vojne rashode (Francuska 5,3%, SR Nemačka 3,9%). Treba imati na umu da je Italija od svog stupanja u NATO pa zaključno sa 1965. god. primila na ime vojne pomoći od SAD oko 2,288 miliona dolara. To je Italiji omogućilo da svoje oružane snage opremi, bez većih odvajanja iz nacionalnih izvora, najsavremenijim naoružanjem i opremom. Sada Italija zvanično ne prima vojnu pomoć, već je to regulisano posebnim ugovorima u okviru NATO-a, na bazi međusobne kooperacije. Njena industrija podmiruje znatne potrebe oružanih snaga, a u poslednje vreme počela je i da izvozi izvesne količine naoružanja i opreme. Prema statističkim podacima Instituta za istraživanje mora u Stokholmu, Italija se od 1965. nalazi među glavnim izvoznicima naoružanja i opreme. Nedavno je u publikaciji UN o trgovini objavljeno da je Italija samo u prva tri meseca 1969. izvezla oružja, municije i opreme u vrednosti od 17,364.000 dolara za Portugaliju, Zambiju, Irak, Izrael i druge zemlje zapadne Evrope.

Mirnodopske operativne oružane snage sastoje se od kopnene vojske, ratnog vazduhoplovstva i ratne mornarice.

Kopnena vojska raspolaže sa 313.000 ljudi ili 74,5% svih efektivna. To je najbrojniji i osnovni vid oružanih snaga i smatra se glavnim nosiocem vojnih priprema u miru i prilikom izvođenja borbenih dejstava u eventualnom ratu. Prema Beloj knjizi, koja nosi naslov „Bezbednost u slobodi”, Ministarstva odbrane od 1967. „Kopnena vojska mora da obezbedi odbranu granica i sigurnost celokupne nacionalne teritorije, da aktivno učestvuje u protivvazdušnoj odbrani teritorije, da

zaštiti komunikacione pravce na poluostrvu i ostrvima, da odbrani naciju od napada i obezbedi infrastrukturu za tu odbranu”.

Prema gledištima italijanskih vojnih krugova, kopnena vojska — s obzirom na geostrategijski položaj zemlje i osobenosti njene teorije — mora da odgovori sledećim osnovnim zahtevima: da je osposobljena za izvođenje borbenih dejstava u svim vrstama rata; da je veoma pokretljiva i osposobljena za brze manevre; da je namenski i savremeno organizovana prema karakteristikama zemljišta na kojem bi dejstvovala u eventualnom ratu; da je formacija njenih jedinica elastična i u skladu sa zahtevima savremene oružane borbe; da su jedinice opremljene savremenim naoružanjem i tehnikom i da imaju profesionalno specijalizovan kadar; da je dobro obučena i uvežbana i da je njena borbeno gotovost na visokom stepenu. Na ostvarenju svih tih zahteva radi se već duže vreme, naročito od 1963. kada je otpočelo plansko modernizovanje jedinica kopnene vojske. Time je, po mišljenju italijanskih vojnih rukovodilaca i onih u pojedinim komandama snaga NATO-a, obezbeđen uravnotežen, postepen i skladan razvoj jedinica kopnene vojske.

Na toj osnovi postavljena je i razvijala se i organizaciona struktura jedinica. Osnovnu strukturu kopnene vojske čine: jedna armija, četiri korpusa, sedam divizija, pet alpskih brigada, četiri samostalne pešadijske brigade, po jedna oklopno-izviđačka, padobranska i raketna brigada, jedan lagunski puk, četiri diviziono raketa tipa „Hawk” za PVO i veći broj samostalnih rodovskih jedinica i jedinica službi.

Armija je najviša operativna komanda i smatra se osnovnom jedinicom strategijskog manevra. Ona može dejstvovati u sastavu grupe armija ili samostalno. Zavisno od zadatka i karaktera zemljišta, armija može imati različit broj divizija i brigada, koje su objedinjene u armijske korpusne ili su joj neposredno potčinjene, kao i razne druge rodovske jedinice i jedinice službi. Prema organizacijskom sastavu, brojnom stanju, naoružanju i podršci, armija je u suštini snaga za izvođenje ofanzivnih dejstava.

Armija izvodi operaciju operativno-strategijskog značaja, koja se normalno deli na tri faze: prethodna dejstva koja se karakterišu izviđačkom delatnošću i uspostavljanjem dodira sa protivnikom; nanošenje udara radi razbijanja braniočevih snaga, i uništenje tih snaga.

Armija izvodi odbrambenu operaciju kao privremen vid borbenog dejstva. Osnovni cilj odbrambene operacije armije je slamanje napadača na unapred pripremljenoj prostoriji i stvaranje povoljnih uslova za prelazak u odlučujuća napadna dejstva.

U materijalno-tehničkom pogledu armija se oslanja na organizaciju komande pozadine vojišta. Ukoliko armija dejstvuje na samostalnom pravcu, ona može imati i posebnu komandu pozadine.

U toku izvođenja operacija armiju normalno podržava taktička vazduhoplovna armija (Tactical Air Force).

Armijski korpus u napadu može se naći u prvom ili drugom ešelonu armije. Kada se nađe u prvom ešelonu, ima zadatak da slomi odbrambenu moć divizije prvog braniočevog ešelona. Po svojoj organizaciji, naoružanju i opremi, korpus je osposobljen za izvođenje napadnih i odbrambenih dejstava u klasičnim i nuklearnim uslovima.

Divizije italijanske kopnene vojske spadaju u red savremenih divizija u Evropi. Opremljene su savremenim borbenim sredstvima i osposobljene za izvođenje napadnih i odbrambenih dejstava kako u nuklearnom tako i konvencionalnom ratu. Borbena vrednost tih jedinica leži u njihovoj pokretljivosti, vatrenoj moći i obučenosti za izvođenje savremenih operacija.

Brigada je taktička jedinica i, kako je već pomenuto, postoji nekoliko vrsta brigada. Svakako najznačajnije su — alpske brigade. To je specifična kategorija jedinica koje i po svojoj jačini (7.000 do 8.000 ljudi), opremljenosti, obučenosti i izvežbanosti čine jedinstvenu grupaciju kopnene vojske.

Alpske brigade su namenjene za izvođenje borbenih dejstava na alpskom i visokoplaninskom zemljištu. Smatraju se najelitnijim jedinicama oružanih snaga Italije i jedinstvenim u NATO-u.

Pešadijske brigade predstavljaju osnovne snage za tzv. „unutrašnju odbranu teritorije”.

Kopnena vojska ima dva raketna diviziona, opremljena lanserima tipa „Honest John”, i nekoliko artiljerijskih diviziona haubica 203 mm, koje su osposobljene i za dejstva nuklearnim bojnim glavama.

Pored toga, u sastavu kopnene vojske ima veći broj posadnih bataljona i četa za zaprečavanje, koji se nalaze u objektima stalne fortifikacije.

Sve jedinice kopnene vojske, izuzev četiri pešadijske brigade, namenjene za tzv. unutrašnju odbranu teritorije, stavljene su pod komandu snaga KoV NATO-a. Ta komanda se nalazi u Veroni i od njenog osnivanja na položaju komandanta stalno je italijanski general. Na teritoriji Italije postoji i američka projektilska komanda (Southern European Task Force), koja je namenjena za taktičku nuklearnu podršku snaga NATO-a.

Ratno vazduhoplovstvo raspolaže sa 64.500 ljudi ili 15,2% ukupnih efektivna, 450 borbenih aviona strane i nacionalne proizvodnje, oko 65 transportnih aviona tipa C-119, C-47, Convair 440 i DC-6, kao i izvesnim brojem helikoptera i aviona pomoćne namene. Pretežan deo ljudstva ratnog vazduhoplovstva čini starešinski kadar i od ukupnog brojnog stanja — 6.800 je oficira, 28.000 podoficira i 1.000 vojnika na produženom roku (to su kandidati za specijaliste, a eventualno i za podoficire i oficire).

Zadaci ratnog vazduhoplovstva, prema Beloj knjizi, svrstani su u tri grupe:

a) prva obuhvata zadatke odbrane nacionalne teritorije i priobalnih mora iz vazduha, izvođenje borbe u vazduhu i podrške dejstava jedinica kopnene vojske i ratne mornarice;

b) druga grupa zadataka odnosi se na transport vazdušnim putem, kontrolu i obezbeđenje saobraćaja u italijanskom vazdušnom prostoru, sadejstvo sa vazduhoplovnim snagama drugih zemalja članica NATO-a i učešće u jedinstvenom sistemu PVO NATO-a;

c) treća grupa se odnosi na pružanje pomoći u spasavanju posada i pojedinaca prilikom udesa vojnih i civilnih aviona i brodova, pomoći stanovništvu u slučaju elementarnih nepogoda i drugih opasnosti.

Tim zadacima prilagođena je i organizaciona struktura vazduhoplovnih snaga, koje raspolažu:

a) defanzivnom komponentom, koja uključuje lovce — presretače za sve vremenske uslove, rakete za protivvazдушnu odbranu i radarski sistem za rano otkrivanje, upozorenje i navođenje; i

b) ofanzivnom komponentom, u čijem se sastavu nalaze lovci - bombarderi, od kojih je znatan broj osposobljen za dejstva nuklearnim bombama, zatim izviđačka avijacija i jedinice transportne avijacije.

Prema podacima Instituta za strategijske studije u Londonu (The Military Balance, 1969/70.), ratno vazduhoplovstvo Italije ima 17 skvadrona borbene avijacije: 5 lovačko-bombarderskih skvadrona naoružanih avionima tipa F-104G i F-84F; 6 skvadrona lovaca za sve vremenske uslove F-104G i F-86K; 4 skvadrona lovaca G-91 (nacionalne proizvodnje); 2 skvadrona izviđačke avijacije naoružana avionima tipa RF-84F. Od jedinica transportne avijacije Italija ima tri skvadrona aviona C-119, jedan skvadron aviona C-47, Convair 440 i DC-6, kao i izvestan broj helikoptera. U sastavu ratnog vazduhoplovstva su i tri divizion protivavionskih raketa tipa „Nike—Ajax” i „Nike—Hercules”.

Protivvazдушna odbrana je sastavni deo ratnog vazduhoplovstva. Organizovana je po celoj teritoriji zemlje, koja je podeljena na četiri vazduhoplovne zone i dva samostalna reiona za Sardiniju i Siciliju. Celokupni sistem protivvazdušne odbrane uključen je u jedinstveni sistem NATO-a.

Celokupne snage ratnog vazduhoplovstva, izuzev dva skvadrona lovaca G-91 i mešovitog skvadrona transportnih aviona, ulaze u sastav 5. ATAF (Allied Tactical Air Force) NATO-a, čija se komanda nalazi u Italiji.

Ratna mornarica raspolaže sa 42.000 ljudi ili 10% ukupnih efektivna, od čega oko 3.600 oficira i 12.500 podoficira, i sa oko 150 borbenih brodova.

Prema zvaničnim podacima, italijanska ratna mornarica treba da: obezbedi slobodu plovidbe i pomorske komunikacije od vitalnog značaja, neophodne za život nacije i odbranu zemlje; podrži dejstva jedinica kopnene vojske; učestvuje, sa snagama ostalih vidova, u odbrani pomorskih granica, protivvazdušnoj odbrani i obezbeđenju sigurnosti celokupne nacionalne teritorije; izvršava, u sadejstvu sa mornaričkim snagama drugih zemalja članica, zadatke koji proističu iz planova NATO-a.

Da bi se ti zadaci mogli u potpunosti da izvrše, ratna mornarica mora da:

raspolaže odgovarajućim vazduhoplovnim snagama za otkrivanje ciljeva i izvođenje ofanzivnih dejstava na velikim odstojanjima, kao i pomorskim snagama za neposrednu zaštitu pomorskog saobraćaja;

pored odgovarajućih sredstava protivvazdušne odbrane na brodovima i u pomorskim bazama i avijacije za zaštitu, ima i raketno oružje za dejstva protiv protivničkih brodova i izviđačku avijaciju za pravovremeno otkrivanje brodova naoružanih raketama;

izvodi protivpodmornička dejstva;

neprekidnom kontrolom priobalnog mora obezbeđuje sigurnost dejstva sopstvenih jedinica kopnene vojske, podržava ih vatrom i sadejstvom svojim pomorsko-desantnim jedinicama;

sprečava izvođenje pomorskih desanata na sopstvenu obalu; izvodi miniranje i razminiranje; obezbeđuje trgovački pomorski saobraćaj.

Ratnu mornaricu sačinjavaju tri osnovne komponente: pomorske snage, mornarička avijacija, mornaričke komande i ustanove na kopnu.

Pomorske snage čine osnovu borbene moći italijanske ratne mornarice i imaju: 4 krstarice, naoružane protivavionskim raketama tipa „Terrier” i protivpodmorničkim raketama; 2 razarača sa raketama „Tartar”; 4 klasična razarača; 16 eskortnih razarača (fregata); 10 podmornica; 23 korvete; 61 minolovac; veći broj topovnjača, torpednih čamaca i desantnih brodova, bataljon mornaričke pešadije.

U organizacijskom pogledu sve te snage svrstane su u dve grupe — pomorsku eskadru i grupu za razminiranje.

Pomorska eskadra ima krstarice, razarače, eskortne razarače, podmornice, torpedne čamce, desantne brodove i izvestan broj pomoćnih brodova. Te snage podeljene su na taktičke grupe ili flotile, uglavnom po vrstama i nameni brodova.

Grupa za razminiranje obuhvata minolovce, koji su organizovani u flotile, zavisno od taktičke namene.

Mornarička avijacija uključuje izviđačke jedinice opremljene helikopterima tipa „Bell-47”, „SH-34”, „AB-204” i „SH-3D” i tri skvadro-na naoružanih avionima „S-2 Tracker” za izviđanje i protivpodmornička dejstva. Ove snage baziraju na kopnu.

Celokupna italijanska obala podeljena je na šest pomorskih zona. Svaka zona ima mornaričke elemente na kopnu — pomorske baze, obalsku artiljeriju, osmatračke stanice, sanitetske ustanove, remontne zavode, manje obalske brodove, itd.

Računa se da italijanska ratna mornarica ima ukupno oko 160.000 tona borbenog i oko 100.000 tona pomoćnog brodogradila. U mornaričkim vojnim krugovima se smatra da je to nedovoljno i da bi, s obzirom na geostrategijski položaj zemlje, Italija trebalo da ima oko 200.000 tona borbenog i oko 80.000 tona pomoćnog brodogradila.

Glavnina snaga oslanja se na glavne pomorske baze Taranto, La Specija, Augusta, Ankona i Brindizi.

Celokupne snage nalaze se pod kontrolom NATO-a, odnosno komande pomorskih snaga južnoevropskog vojišta u Napulju, na čijem se čelu odnedavno nalazi italijanski admiral.

Karabinijerske jedinice su deo oružanih snaga i raspolažu sa oko 76.000 ljudi. Glavna komanda karabinijerskih jedinica potčinjena je Ministarstvu odbrane. S obzirom na zadatke koje izvršavaju, one su podeljene na teritorijalne, pokretne i jedinice u sastavu operativne vojske.

Najviša teritorijalna jedinica je divizija, a ukupno postoje tri divizije sa šest brigada (svaka divizija sa po dve brigade). Brigade se dele na legije, a ove na grupe (ranga bataljona) koje imaju čete; svaka četa ima određen broj karabinijerskih stanica, razmeštenih po opštin-skim centrima.

Za razliku od karabinijerskih divizija, pokretni bataljoni nisu vezani za određenu teritoriju ili sektor već se upotrebljavaju prema potrebi (ugušivanje štrajkova, demonstracija i slično).

U formacijskom sastavu operativnih jedinica (pešadijske i oklopne divizije i alpske brigade) nalaze se motorizovane karabinijerske čete, koje vrše službu vojne policije.

U celini, oružane snage Italije predstavljaju savremenu oružanu silu i svrstavaju se u najopremljenije snage kojima NATO raspolaže na jugoistoku Evrope. Kopnena vojska je opremljena novim borbenim sredstvima, organizovana je i obučena za izvođenje savremenih ofanzivnih i odbrambenih operacija. Vojno rukovodstvo ulaže dalje napore radi povećavanja njene vatrene moći i pokretljivosti.

Ratno vazduhoplovstvo je naoružano savremenim lovačko-bombarderskim avionima, od kojih je jedan deo osposobljen za dejstvo nuklearnim borbenim sredstvima. Ulažu se i dalje naponi za modernizovanje svih vrsta avijacije i sredstava PVO. Treba imati u vidu da Italijani, u kooperaciji sa nekim zemljama članicama NATO-a, proizvode avion G-91, a delimično i avione F-104G i rakete za PVO tipa „Hawk”.

Modernizovanju RM poklanja se posebna pažnja. Italija je jedina članica NATO-a u ovoj oblasti koja raspolaže sa 4 krstarice i 2 razarača koji su naoružani raketama za PVO. Po broju i kvalitetu ratnih brodova, ona predstavlja najjaču pomorsku silu u Sredozemlju — ne računajući 6. flotu SAD.

GRČKA

Položaj Grčke na jugu Evrope i Balkanskog poluostrva i njeno prostiranje u istočnom delu Sredozemnog mora daju joj izvanredan strateški značaj. Njen kontinentalni deo, sa oko 300 ostrva u Egejskom i Jonskom moru i velikom akvatorijom, zahvata prostoriju od oko 800.000 km², koja u širem strateškom smislu predstavlja kompaktnu celinu. Šire posmatrano, grčki prostor zauzima centralni položaj u odnosu na južnu Evropu, severnu Afriku i Bliski istok.

Svojim južnim obalama Grčka se približila glavnom sredozemnom pomorskom putu, koji u slučaju rata omogućava dovlačenje i manevrovanje znatnih snaga i sredstava. Svaka aktivnost na tom putu mogla bi da se uspešno ometa sa teritorije Grčke, jer je, na primer, ostrvo Krit udaljeno od severnoafričke obale svega 200, a od Sueckog kanala 390 nautičkih milja. Smatra se da onaj koji drži grčke obale i egejski arhipelag ima izvanredne prednosti u odnosu na Tursku i crnomorske moreuze (Bosfor i Dardanele). Sličan uticaj mogao bi se ispoljiti i na Jonsko more, Otrantska vrata, pa čak i na Sicilijanski kanal.

Grčki prostor omogućuje efikasnu upotrebu avijacije, čije bi dejstvo dosegalo duboko na područje Bliskog istoka i severne Afrike, a kopnenim i pomorskim snagama pruža osnovicu za prenošenje operacija na afrički kontinent i Bliski istok i omogućava efikasnu podršku tih dejstava avijacijom i raketama operativne namene. S druge strane, teritorija Grčke, posebno njeni centralni i severni delovi, predstavlja pogodnu osnovicu za dejstvo na Balkanu i dalje prema Panonskoj niziji, naftonosnim poljima Rumunije i Crnom moru.

Koliki se i kakav značaj pridaje grčkom prostoru najbolje može da posvedoči izjava bivšeg komandanta snaga NATO-a za južnu Evropu, američkog admirala Rusela, u kojoj se kaže da bi „... bez Grčke kontrola Sredozemlja postala problematična”.

Na takvoj oceni značaja geostrategijskog položaja Grčke umnogome se zasnivala i još uvek zasniva politika SAD i NATO-a prema njoj, kao i politika razvoja grčkih oružanih snaga i konceptijskih rešenja.

Grci su u celini, prihvatili i usvojili osnove strategijskih koncepcija NATO-a i, prema pisanju vojnih časopisa nekih zemalja članica NATO-a, oni su, praktično, u potpunosti kopirali načela upotrebe pojedinih vidova oružanih snaga SAD, mada su ih, donekle, prilagodili uslovima grčkog prostora i materijalno-tehničkoj opremljenosti svojih oružanih snaga u celini.

Vojni rukovodioci Grčke smatraju da bi eventualni svetski rat bio sveobuhvatan i totalan. U njemu bi bila angažovana cela zemlja, sa svim svojim ljudskim i materijalnim potencijalom. Borbena dejstva izvodila bi se na svakom mestu i u svakom delu zemlje. Psihološki faktor imao bi daleko veću ulogu nego što je to bio slučaj u ranijim ratovima. Faktor pokretljivost bio bi od posebnog značaja (ne samo kod oružane sile već uopšte u zemlji) zbog velikih potreba jedinica, ogromnih materijalnih gubitaka, brzih intervencija radi otklanjanja posledica prouzrokovanih upotrebom sredstava za masovna razaranja, evakuacije, itd.

Grci, kao i ostale zemlje članice NATO-a, razmatraju i lokalni rat, a posebno naglašavaju mogućnost unutrašnjeg rata — bilo samostalnog ili koordiniranog sa dejstvima spolja. Po njihovim gledištima, lokalni rat bi brzo prerastao u opšti svetski rat.

U osnovi Grčka gledišta na koncepciju vođenja rata se ne razlikuju od zvaničnih koncepcija NATO-a, ali njihova primena na prostoru Grčke ima i nekih specifičnosti. Jedna od njih proizilazi iz karakteristika severoistočnog dela zemlje. Naime, ceni se da je dubina teritorije istočno od Vardara do turske granice suviše plitka za izvođenje savremenih operacija. Zbog toga ima zagovornika za preduzimanje ofanzivnih dejstava radi proširenja operativne osnovice do linije: Babuna — Plačkovica — Pirin — istočni Rodopi.

Druga specifičnost, koja je u slučaju Grčke izrazito naglašena, ogleda se u shvatanju da se ne sme zanemariti opasnost od mogućih pokreta demokratskih snaga; naime, polazi se od ocene da će se u slučaju rata sa spoljnim protivnikom morati voditi i tzv. unutrašnji rat. Zbog toga vojno rukovodstvo smatra da su im potrebne lake i vrlo pokretljive lokalne teritorijalne jedinice, koje bi dejstvovale zajedno sa snagama žandarmerije i policije. Ukoliko te snage ne bi bile u stanju da onemoguće takve aktivnosti, angažovale bi se i operativne jedinice.

U zvaničnoj grčkoj vojnoj literaturi napad i odbrana smatraju se osnovnim vidovima borbenih dejstava.

Napad se karakteriše maksimalnim korišćenjem vatre i pokreta i ostvarivanjem potrebne nadmoćnosti na odlučujućem pravcu i u pravo vreme. Cilj napadnih dejstava je slamanje ili neutralisanje protivnika i zauzimanje zemljišta koje je on držao.

Polazi se od postavki da će vreme za pripremu i organizovanje napada biti kratko, da će se raspolagati ograničenim prostorima (misli se na grčke uslove) za razvoj jačih snaga i sredstava, da će kapaciteti postojeće putne mreže biti nedovoljni u odnosu na raspoloživu tehniku, kao i da će brdsko-planinsko zemljište (svojim karakteristikama) predstavljati značajne prepreke.

U savremenim uslovima izvođenja borbenih dejstava postojaće relativno široki frontovi, koji će zahtevati elastično grupisanje snaga i mogućnost brzog pregrupisavanja radi zauzimanja rastresitog rasporeda. Zbog toga se naglašava potreba ofanzivnih dejstava u svakoj situaciji, precizno sadejstvo između rodova vojske i vidova, elastičnost u izboru mesta, vremena i načina dejstva i široka inicijativa na svim stepenima komandovanja.

Zauzimanje rastresitog rasporeda predstavljaje izvesnu teškoću i taj problem će se najlakše rešavati povećanom pokretljivošću i gipkošću, kao i povećanom vatrenom moći savremenih borbenih sredstava. Ističe se da se problemi komandovanja i materijalno-tehničkog obezbeđenja u savremenim borbenim dejstvima znatno usložavaju zbog brzine izvođenja i izduživanja osnovnih linija snabdevanja.

O d b r a n a se smatra značajnim vidom borbenih dejstava, jer se i slabijim snagama, ukoliko se vešto iskoristi zemljište i vatrena moć naoružanja, mogu protivniku naneti veliki gubici (i u ljudstvu i u tehnici). U odnosu na forme odbrane razmatraju se dve vrste: „pokretna odbrana” i „odbrana prostorije”. Snaga vatre i manevra treba da dođe do punog izražaja u obe vrste odbrane. Smatra se da će odbrana zemljišta po svaku cenu u eventualnom ratu biti retkost za jedinice niže od divizije.

Grupisanju i rasporedu jedinica u odbrani poklanja se velika pažnja i naglašava da to treba da obezbedi kružnu odbranu, brzo prebacivanje potrebnih snaga s jednog na drugi deo fronta i da pruži povoljne uslove za upotrebu oklopnih jedinica — kako u izvršavanju zadataka obezbeđenja tako i prilikom izvođenja aktivnih dejstava. Načelno, snage u odbrani se raspoređuju po linijama (borbenim ešelonima), a obrazuju i rezervu. Predviđa se da divizija u odbrani mora biti raspoređena najmanje u tri linije, a sastav snaga na pojedinim linijama zavisiće od situacije, karaktera zemljišta, širine fronta i borbenih mogućnosti potčinjenih jedinica.

Kao imperativi za postizanje uspeha u svim vidovima borbenih dejstava postavljaju se: ofanzivnost, iznenađenje, noćna dejstva, jednostavnost planova, maksimalna rastresitost — kako bi se izbeglo stvaranje unosnih ciljeva za nuklearne udare, omogućila brzina dejstva, kao i solidno obezbeđenje i materijalno-tehničko snabdevanje.

NEKE KARAKTERISTIKE GRČKIH ORUŽANIH SNAGA

Dodatnim protokolom 1952. god. Grčka je, zajedno sa Turskom, uključena u NATO. Od tada se njene oružane snage razvijaju u skladu sa koncepcijama i planovima NATO-a.

Grčka nema tako razvijenu domaću industriju da bi mogla da podmiruje barem minimalne potrebe svojih oružanih snaga. Opremanje njenih oružanih snaga vrši se naoružanjem i opremom koju Grčka dobija u vidu vojne pomoći od SAD i NATO-a. Poznato je da su Amerikanci još 1965. god. ukinuli besplatnu vojnu pomoć zemljama članicama NATO-a. Jedino Grčka, Turska i Portugalija sada primaju tu vrstu vojne pomoći.

Oružane snage Grčke sastoje se od kopnene vojske, ratnog vazduhoplovstva i ratne mornarice. Njihova jačina iznosi 159.000 ljudi u operativnim jedinicama i 23.000 u snagama unutrašnje bezbednosti (žandarmeriji). Pored snaga mirnodopske armije i žandarmerije, ocenjuje se da Grčka — za razvijanje ratne armije — ima na raspolaganju 200.000 obučениh rezervista.

Za izdržavanje mirnodopskih oružanih snaga Grčka je u toku 1969. utrošila 382 miliona dolara. To iznosi 4,3% njenog nacionalnog dohotka ili 36 dolara po stanovniku, s tendencijom daljeg porasta. S obzirom na američku vojnu pomoć i onu koju dobijaju po programu NATO-a, Grci do državnog udara 1967. nisu imali potrebe da odvajaju više za vojne rashode.

Prilikom proslave dvadesetogodišnjice „Trumanove doktrine“ bilten američke informativne službe u Atini „Viewpoint“, od 10. marta 1967. objavio je da je Grčka od 1947. do kraja 1966. dobila od SAD ukupno 4,166 milijarde dolara, od čega 2,3 milijarde na ime ekonomske i 1,8 milijarde na ime vojne pomoći. Međutim, vojna pomoć je znatno veća, jer je 17,5% ekonomske pomoći utrošeno za tzv. „podršku odbrane“. Neposredno posle državnog udara SAD su zvanično stavile embargo na isporuke teškog naoružanja (aviona, brodova i tenkova) Grčkoj. Postojeći embargo ima uglavnom politički značaj, jer Amerikanci ne žele da se zamere svojim saveznicima — evropskim članicama NATO-a, kod kojih je sadašnji grčki vojni režim veoma nepopularan. Međutim, i pored embarga, američka vojna pomoć Grčkoj i dalje pristizе, iako u znatno manjem obimu nego ranijih godina.

Kopnena vojska raspolaže sa oko 118.000 ili 74% ukupnih efektivа i predstavlja glavni deo oružanih snaga. Intenzivniji razvoj i modernizovanje jedinica kopnene vojske otpočeli su stupanjem Grčke u NATO. Za realizaciju tih zadataka, pored nacionalnog vojnog rukovodstva, bili su angažovani i vojni rukovodioci NATO-a i brojno jaka američka vojna misija, koja i dalje radi na tim poslovima.

Kopnenu vojsku sačinjavaju jedna armija, tri korpusa, jedanaest pešadijskih i jedna oklopna divizija, brigada specijalnih snaga (komandosа), dva divizionа lansera tipа „Honest John“, jedan divizion protivavionskih raketa „Hawk“, nekoliko divizionа haubica 203 mm i razne druge rodovske jedinice i jedinice službi.

Prema podacima objavljenim u publikaciji Instituta za strategijske studije u Londonu (The Military Balance, 1969/70), samo su četiri pešadijske divizije popunjene približno do ratne formacije. U istoj publikaciji se navodi da su sve jedinice kopnene vojske Grčke stavljene pod komandu NATO-a. Sve operativne jedinice koje su jače popunjene nalaze se u severnom delu zemlje, dok su slabije popunjene raspoređene u unutrašnjosti zemlje i na ostrvu Kritu.

Posebnu kategoriju jedinica kopnene vojske sačinjavaju specijalne snage (komandosi). Te snage su nastale od poznatih grčkih diverzantskih LOK-jedinica iz perioda građanskog rata. One su odigrale značajnu ulogu u državnom udaru i dovođenju na vlast sadašnjeg vojnog režima i predstavljaju njegovu udarnu pesnicu za sprečavanje i ugušivanje eventualnih unutrašnjih nereda.

Do nedavno su Grci raspolagali sa oko 120 tzv. TEA-bataljona (bataljona nacionalne garde). Novi grčki režim je 1969. doneo zakonski propis po kojem bi trebalo pristupiti organizovanju nacionalne garde.

Ratno vazduhoplovstvo raspolaže sa oko 23.000 ljudi ili 14% celokupnih oružanih efektivna i ima ukupno 215 borbenih aviona.

Osnovni zadaci ratnog vazduhoplovstva su: taktička podrška kopnenih i pomorskih snaga, učešće u sistemu protivvazdušne odbrane teritorije i izviđanje iz vazduha.

Ratno vazduhoplovstvo ima ukupno 11 skvadrona borbene avijacije; jedan skvadron transportne avijacije, divizion lansera tipa „Nike—Ajax” i „Nike—Hercules” za protivvazdušnu odbranu. Od ukupnog broja skvadrona borbene avijacije Grci imaju: 3 skvadrona presretača opremljenih avionima F-5A/B, 2 skvadrona lovaca—bombardera F-104G, 5 skvadrona lovaca—bombardera F-84F i skvadron izviđača RF-84F.

Pored skvadrona transportnih aviona (oko 30 aviona C-47 i C-119G) ratno vazduhoplovstvo raspolaže i izvesnim brojem helikoptera tipa „Bell-47”, „H-19” i „A/B-205”.

Seдам skvadrona borbene i jedan transportne avijacije nalaze se u sastavu 6. savezničke taktičke avijacije NATO-a (Sixth Allied Tactical Air Force). To znači da su kvalitetniji avioni presretači, lovci-bombarderi i izviđači stavljeni pod komandu NATO-a, a da se deo zastarelih tipova F-84F nalazi pod nacionalnom komandom.

Protivvazdušna odbrana je u nadležnosti ratnog vazduhoplovstva i ulazi u jedinstven sistem protivvazdušne odbrane NATO-a, koji se proteže od Ncrveške pa preko zapadne i južne Evrope sve do istočnih granica Turske. Na teritoriji Grčke instalirano je nekoliko teških radarskih stanica, koje su uključene u sistem radarskog osmatranja i javljanja NATO-a. Klasična sredstva trupne PVO su malobrojna i zastarela, a rakete protivvazdušne odbrane („Nike” i „Hawk”) nalaze se na području Alike, odnosno znatno su udaljene od mesta grupisanja osnovnih jedinica operativne vojske.

Dalje znavljanje borbene tehnike u ratnom vazduhoplovstvu, s obzirom na to da oko 50% borbene avijacije sačinjavaju relativno zastareli tipovi aviona F-84F, zavisice od vojne pomoći SAD, koja je, barem za sada, veoma ograničena. Nedavno je objavljena vest o nameri Grčke da u Francuskoj nabavi izvestan broj aviona „Mirage”. Izgleda da je to bilo sračunato kao pritisak na SAD da se otvorenije izjasne o daljem planu vojne pomoći.

Ratna mornarica je relativno malobrojna i raspolaže sa oko 18.000 ljudi ili 12% ukupnih efektivna i ograničenim brojem prilično zastarelih i dotrajalih ratnih brodova. U naoružanju ratne mornarice nalaze se: 2 podmornice, 8 razarača, 4 fregate, 7 patrolnih brodova, 2 minolovca, 16 obalnih minolovaca, 6 torpednih čamaca, 10 većih i 6 srednjih desantnih brodova.

Očigledno je da je jačina ratne mornarice u nesrazmeri sa položajem i pomorskim karakterom zemlje. Ista nesrazmera može se konstatovati kada se ima u vidu da dužina morske granice Grčke iznosi 13.000 km (samo obalna granična linija kontinentalnog dela 4.078 km) ili da pod grčkom zastavom plovi preko 1.700 brodova trgovačke mornarice.

Mesto i zadatak ratne mornarice opredeljuju obaveze koje su Grci preuzeli u NATO-u. Smatra se da joj je osnovni zadatak: obezbeđenje unutrašnjih pomorskih komunikacija, učešće u podršci dejstava jedinica kopnene vojske, a (u ograničenom obimu) i učešće u odbrani dela obale od dejstava sa mora ili, pak, izvođenje ograničenih dejstava sa mora na kopno.

Mogućnosti ratne mornarice znatno su umanjene zbog pomenute zastarelosti i dotrajalosti njenih plovnih jedinica, jer je najveći deo izgrađen još za vreme drugog svetskog rata. Zamenjivanje starih brodova novijim i savremenijim sprovodi se veoma sporo, jer Amerikanci odugovlače sa ukidanjem embarga na isporuke brodova Grčkoj, koji je, kao i za ostalo teško naoružanje, zaveden 1967. Nagoveštava se mogućnost da Grčka otpočne sa gradnjom ili nabavkom nekih plovnih objekata u inostranstvu.

Potpukovnici
Branko PANJAK
Nikola GRUBIŠIĆ